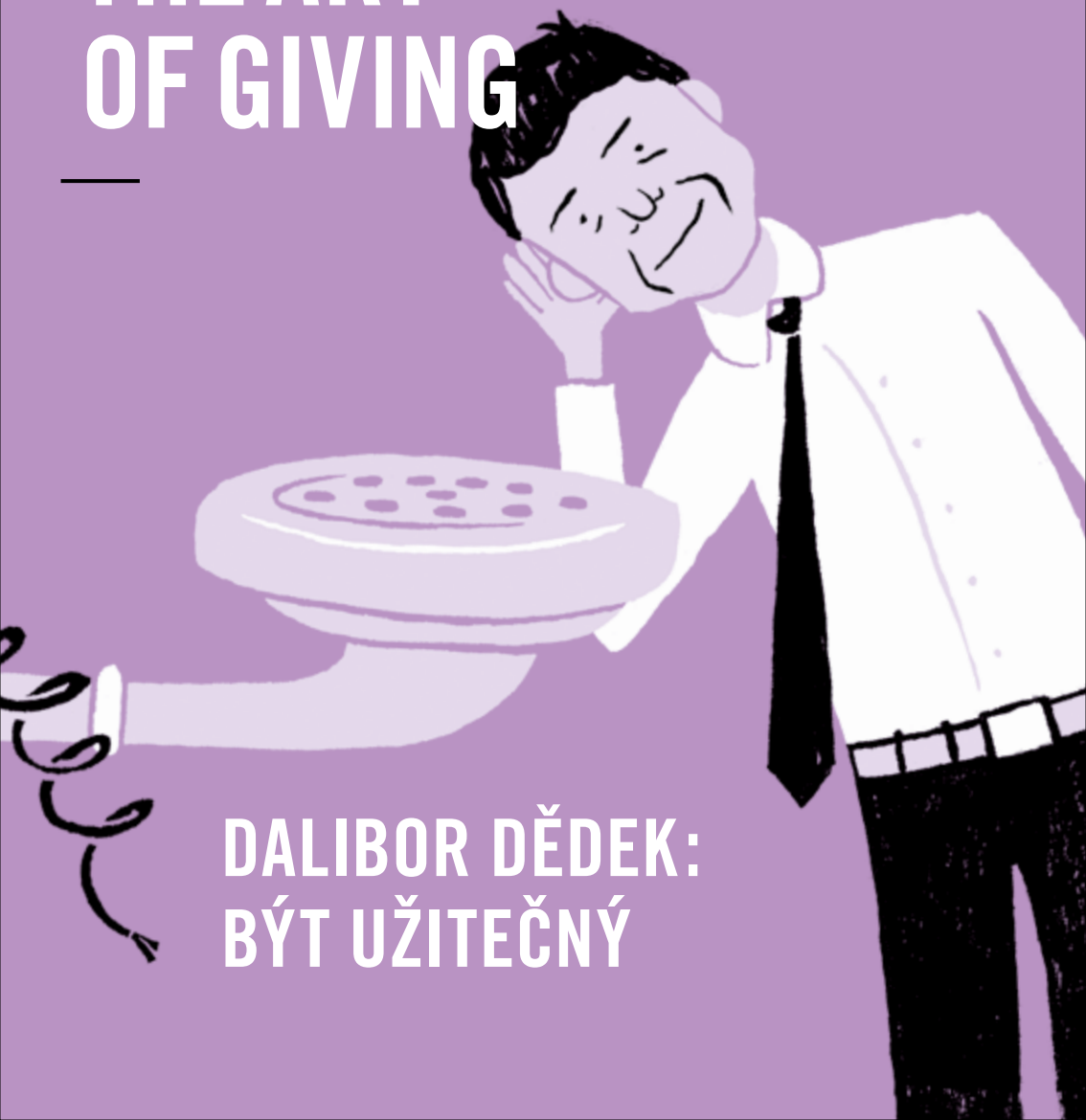

12 / JARO 2015

ČTVRTLETNÍK PRO OBNOVU
ČESKÉ FILANTROPIE

UMĚNÍ DAROVAT

THE ART
OF GIVING

DALIBOR DĚDEK:
BÝT UŽITEČNÝ

↓ EDITORIAL

Milí čtenáři,
přinášíme vám jarní číslo našeho magazínu, který si vytkl za cíl pomáhat při obnově české filantropie a také představovat zajímavé neziskové aktivity, které se v naší zemi stále objevují, a ukazují nejen svou potřebnost, ale i životaschopnost. Jednou z nich je organizace Vteřina poté, sdružující dnes již dospělé děti z dětských domovů, které se rozhodly bit se za práva dětí a mladých lidí se stejným osudem a změnit dosavadní systém péče o ně. Také konkrétně pomáhají mladým lidem s tímto těžkým životním startem. Mimo jiné v tom, aby se nebáli mít větší ambice a životní sny, než jaké jim přisuzuje okolí. Dosud jsou až příliš často *„...vychovávání a směřování k tomu, že jako děti z děčáku by měly vykonávat pouze jednodušší práce, a tedy nebyť moc ambiciozní při úvahách co studovat,“* dozvíte se mimo jiné v naší reportáži.

V tématu vám přineseme výstupy z výzkumného projektu, který pro Nadaci VIA provedla agentura STEM. V něm jsou mimo jiné popsány rozdíly v přístupu k filantropii mezi českými elitami a běžnou populací.

„Ani při konání dobra nemůže člověk počítat, že půjde všechno hladce. Jednou jsem třeba cestou z práce sbíral v lese u silnice odpadky a nakládal je do svého auta. Zastavil jiný řidič a hrozně mě seřval, že vyhazuji bordel do lesa. Marně jsme ho přesvědčoval, že si to nakládám, abych les uklidil,“ říká v rozhovoru úspěšný český podnikatel a filantrop Dalibor Dědek. Už podle jeho odpovědí poznáte, že je to neuvěřitelně rázný a přímý člověk, jehož úspěch v byznysu je požehnáním nejen pro jeho vlastní zaměstnance, ale i široké okolí a opravdu různorodé skupiny lidí, od bezdomovců počínaje po běžkaře konče.

„Jistý orientální příběh vypráví, že po smrti si na onen svět vezmeme jen ty peníze, které jsme darovali. Za ně si pak koupíme jídlo,“ píše ve své esejí pravoslavný kněz Libor Kratochvíla žijící doslova na konci světa, kde zažívá zázraky. Ty často konají lidé, od kterých by to nikdo ani nečekal.

Přejeme vám příjemné a inspirativní čtení a jaro co nejkrásnější.

Leoš Kyša
šéfredaktor

Jiří Bárta
ředitel Nadace VIA

PRINC UTÍKÁ K CHARITĚ

Třicetiletý princ Harry už má dost života v ozbrojených složkách. Prý je dosavadní kariérou unavený kvůli tomu, že se stal štábním důstojníkem a kancelářská práce ho nebaví. V červnu proto opustí armádu a bude se věnovat dobročinnosti. „Pokud by armádu opustil, dalo by mu to větší svobodu soustředit se na vlastní charitativní projekty zaměřené na podporu zraněných veteránů a na činnost v Africe, kde v Lesothu založil charitativní organizaci pro boj proti AIDS Sentabale,“ tvrdil už počátkem roku zpravodaj BBC u královského dvora Nicholas Witchell. V březnu pak princ jeho spekulace potvrdil.

Držitelkou ocenění v rámci ankety **Filantrop roku 2014** se stala Miroslava Hunčíková z organizace Svetielko. Ta se zaměřuje na poskytování materiální pomoci a psychickou podporu rodin s onkologicky nemocnými dětmi v košickém a prešovském kraji. Cenu za přínos komunitě pak porota udělila Igoru Chamillovi, zakladateli patientské organizace Kardioklub SK. Jde o síť kardioklubů, které na Slovensku pomáhají lidem se srdečními chorobami. V kategorii firemních donátorů TOP firemní filantrop byly oceněny dvě společnosti. Ocenění si odnesla Prvá stavebná sporiteľňa, která na veřejně prospěšné účely od roku 2013 vyčlenila 244 tisíc euro, a také farmaceutická společnost GlaxoSmithKline Slovakia. Ta na veřejně prospěšné účely poukázala 272 tisíc euro. Anketa Filantrop roku vznikla v roce 2010 a slouží jako samostatná platforma na podporu filantropie na Slovensku.

Šestnáct vybraných Romů se v rámci projektu Roma Leadership Program bude pod patronátem neziskové organizace Slovo 21 školit, jak se angažovat v komunální či celostátní politice. Půjde o mladé lidi, kteří studují nebo už absolvovali vysokou školu. Cílem projektu je vychovat nové romské elity, které mají chuť vstoupit do politiky.

Již po dvanácté se uskutečnilo **předávání cen MOSTY**. Ty uděluje Národní rada osob se zdravotním postižením ČR. Ceny jsou udělovány za mimořádnou aktivitu nebo čin ve prospěch občanů se zdravotním postižením. V kategorii instituce veřejné správy byly oceněny České dráhy za projekt „Cestu si objednávám z pohodlí svého domova“, – objednávání bezbariérových spojů pro osoby s omezenou schopností pohybu. V kategorii nestátní subjekt zvítězila Metropolitní univerzita Praha s programem „Škola bez bariér“. Osobností hnutí osob se zdravotním postižením se stala Jana Hrdá (in memoriam).

Na charitu přispívá většina Čechů, nejčastěji dětem. Za poslední tři roky na charitu nějakým způsobem přispělo 68 % Čechů. Podle průzkumu společnosti STEM/MARK o něco častěji přispívají na dobročinné účely ženy (71 %) než muži (65 %). Jako nejsmysluplnější považují lidé organizace, které pomáhají dětem, tělesně či duševně handicapovaným a obětem přírodních katastrof. Na opačném konci žebříčku jsou pak kultura, památky a boj proti korupci. Drtivá většina respondentů, více než 90 %, přispívá formou peněžního daru, a to narázově. Dobrovolnické práci se věnuje 16 % dotázaných. Čtyři pětiny lidí považují za důvěryhodné jen některé charitativní organizace. Nejostražitější se v průzkumu ukázali Pražané, nejméně je prověřují Moravané. Zatímco dětem, handicapovaným a obětem humanitárních katastrof lidé pomáhají nejčastěji, na opačném konci žebříčku jsou kultura, památky a boj proti korupci.

89 350 048 KORUN SE VYBRALO BĚHEM TŘÍKRÁLOVÉ SBÍRKY. NEJVÍCE KOLEDNÍCI VYBRALI V OLOMOUCKÉ ARCIDIECÉZI. CELKEM 5 081 KASIČEK NAKONEC OBSAHOVALO 23 865 566 KORUN OD DÁRCŮ Z ULICE. NA DRUHÉM MÍSTĚ VE ŠTĚDROSTI PAK SKONČILA DIECÉZE BRNĚNSKÁ, KDE SE VYBRALO 20 990 966 KORUN.

ANI PŘI KONÁNÍ DOBRA TO NEJDE HLADCE

TEXT: LEOŠ KYŠA, FOTO: ARCHIV JABLOTRON

Dalibor Dědek patří mezi nejúspěšnější české podnikatele a spolu s tím i mecenáše. Jeho firma Jablotron, zabývající se mimo jiné zabezpečovací technikou, vzkvétá, a tak mu nic nebrání v jeho filantropických aktivitách, ačkoliv to slovo jako takové nesnáší. Ale o tom už v samotném rozhovoru.

4

Co pro vás znamená filantropie?

Cizí slovo, které nemám rád. Ale uznávám, že je to kratší než říkat: Být užitečný ostatním.

Pamatujete si, kdy jste se poprvé dopustil činu, který se nazvat jako filantropický?

Bohužel ne.

Je to tak, že život filantropa se skládá z té části, kdy horlivě buduje firmu a nemyslí na nic jiného, a až když zjistí, že funguje sama, daří se jí a nepotřebuje jeho intenzivní dohled a zásahy, a on má vyděláno dost peněz, tak začne přemýšlet, jak je investovat do veřejně prospěšných projektů?

Já myslím, že jsem se snažil být užitečný vždycky. Jen se s růstem firmy zvětšily možnosti.

Vy se v posledních letech objevujete ve spoustě filantropických aktivit. Naposledy jste koupil pozemky na jednom z nejhezčích míst Jizerských hor bez toho, abyste s nimi zamýšlel

naložit nějak ekonomicky výhodně.

K čemu vám budou?

Louky na Hraběticích by měly zůstat loukami pro ostatní lidi. Kromě toho by se tam měli pást krávy a jeleni. V zimě tudy povede lyžařská stopa pro běžkaře. A tak by to mělo zůstat, žádné golfové hřiště či terén pro čtyřkolky.

Chystáte nějaké podobné koupe pozemků?

Zatím ne.

Už víte, jak bude fungovat Nadace Jablotron?

Měla by zastřešit aktivity naší firmy, které se netýkají přímo našeho podnikání, ale jsou užitečné pro ostatní. To znamená správa majetku, jako jsou právě louky Hrabětic či dům pro seniory Jablonec, Prezidentská chata Bedřichov a další. Plus finanční a hmotná pomoc zejména do oblastí zdravotnictví, školství či vědy.

Můžete prozradit, kolik peněz ročně Jablotron vrhne do veřejně prospěšných aktivit?

5

Filantropické aktivity Dalibora Dědka mají široký záběr. Pomáhá kdekoliv, kde mu to přijde smysluplné, od vědy, přes přírodu až po pomoc těm, kteří se ocitli na samém sociálním dně.

V běžném ročním plánu dárcovství rozdělujeme zhruba dva miliony korun. K tomu ale ještě realizujeme jednotlivé projekty, které jsou obvykle většího rozsahu.

Rozdělujete v tomto ohledu prostředky, které chcete dát vy osobně a které dáváte na filantropii za firmu? Jde mi o to, jestli si řeknete, na tohle by měly jít peníze z Jablotronu a do tohoto čistě moje soukromé?

Víte, já moc soukromých prostředků nemám. A pokud chci něco darovat jako Dědek, tak stejně tyto peníze pocházejí z firmy.

Hodně jste se angažoval okolo bezdomovců a narkomanů v Praze. Tam ale pro vaše aktivity moc pochopení nemá. Respektive spíš převládají snahy tyto lidi někde odstrčit, než se o ně starat.

Po dvou letech úspěšného fungování naší ubytovny nakonec změnil pražský magistrát postoj, a dnes se už výrazně podílí na financování této aktivity. Jsem moc rád, že se nám podařilo ukázat, že to jde, a zbořili jsme tak jeden ze zbytečných předsudků.

Jaké poučení jste si z těchto případů vzal?

Ani při konání dobra nemůže člověk počítat, že půjde všechno hladce. Jednou jsem třeba cestou z práce sbíral v lese u silnice odpadky a nakládal je do svého auta. Zastavil jiný řidič a hrozně mě seřval, že vyhazuji bordel do lesa. Marně jsem ho přesvědčoval, že si to nakládám, abych les uklidil.

Svůj úspěch, charisma ani oblibu neřeší a přetavit je v politický kapitál rozhodně nechce. Nemá trpělivost na nekonečné politické tahanice a po politických požaduje, aby se do byznysu míchali co nejméně.

Máte od svého okolí na podobné „akce“, včetně investic peněz do neziskového sektoru, nějaké reakce? Neříká vám vaše okolí, management nebo rodina, abyste se trochu krotil?

Tu tam se stane, že mi někdo poděkuje. Ale to si většinou připadám trapně, protože díky patří hlavně lidem ve firmě, kteří pomohli peníze vydělat. Co se zaměstnanců týká, tak se obvykle aktivně účastní sbírek v situacích, jako byly povodně. Firma pak jejich vklad násobí.

A naopak, zažil jste třeba, že by někdo z podnikatelů, spolupracovníků či obchodních partnerů za vámi přišel a řekl, že jste ho inspiroval k filantropii, nebo, abych vás tím slovem už nedráždil, k tomu být ostatním užitečný?

Potěšilo mě, když se po povodních našli lidé z okolí a raději než nějakým velkým nadacím chtěli přispět prostřednictvím Jablotronu. Věří nám, že si pohlídáme účelné použití toho, co darují. Co se ostatních podnikatelů týká, byla spíš iniciativa na naší straně. Například, když jsme kupovali vybavení do nemocnice,

6 tak jsme oslovili několik firem, zda se přidají a přidaly se. Naopak mě třeba velmi oslovila nadace Neuron Karla Janečka pro podporu základní vědy. Tak jsme se do této nadace zapojili, a to jak Neuron působí, mi dělá radost.

Jste muž s elánem a uznávaný širokým okolím a veřejností. Nechtěl jste se někdy vrhnout do politiky?

Ne, nechtěl. Nemám trpělivost na nekonečné tahanice s lidmi, které poskládá dohromady proces voleb. Je to nesourodá směsice jedinců, kteří mají naprosto odlišné zájmy. Proto si myslím, že by politici měli mít jen základní pravomoci a už vůbec by se neměli míchat do byznysu.

Dost žehráte na kvalitu technického vzdělání absolventů našich středních škol. Chtěli jste se kvůli tomu pustit i do založení vlastní školy, která by vychovávala špičkové odborníky v elektrotechnice. Jak jste na tom nyní s tímto projektem?

Jednáme s krajským úřadem o založení školy. Zatím máme podepsané memorandum o záměru a máme podporu hejmana. Na můj vkus je to velmi pomalý proces.

UDĚLAT NĚCO UŽITEČNÉHO PRO OSTATNÍ POVAŽUJI ZA BĚŽNOU PŘIROZENOST JEDINCE.

Máte v plánu na škole učit?

Nejsem pedagog. Ale rád bych se účastnil alespoň nějakých odborných seminářů či diskusí, ale také zkoušek, abych viděl, zda jsou skutečně ověřovány praktické znalosti. Nesnáším písemné a počítačové testy. Živou komunikaci pedagoga se žákem nic nenahradí.

Co si myslíte, že byste mohl studenty naučit?

Stačilo by mi, kdybych studentům vnukl dvě věci: Aby se vždy řídili zdravým selským rozumem a aby si byli vědomi své vlastní odpovědnosti za svůj život a nebyli jen ovcí ve stádu.

Jak se dnes vlastně daří vaší firmě?

Máme skvělé zaměstnance a zákazníky, takže dobře.

Baví vás ještě byznys?

Neroděluji svůj čas na podnikání a to ostatní. Prostě žiju a to mě opravdu baví.

A vymýšlení nových plánů a investic?

Nějak mám pořád víc snů a nápadů, než je reálné splnit. To je ale skvělé, protože si své nápady můžeme vyměňovat s kolegy, a tak si navzájem hledat co, kdy, kde, kdo a jak.

Vrátím se ještě k filantropii, spálil jste se někdy ve svých charitativních a filantropických aktivitách?

Řada věcí dopadla jinak, než jsem si představoval. Ale já mám jednu skvělou vlastnost. Všechny nepříjemné zážitky prostě v paměti mažu a hledím směrem dopředu. Nemá cenu se trápit tím, co se nepovedlo, je mnohem lepší radovat se z toho, co vyšlo. Dodá vám to další elán.

Co vám vůbec vaše filantropické aktivity přináší?

Mně? Já spíš uvažuji, co přinesou ostatním.

Myslíte si, že politické a sociální prostředí v naší zemi nahrává filantropii? Že ji vůbec většinová společnost dokáže ocenit?

7 Udělat něco užitečného pro ostatní považuji za běžnou přirozenost jedince. To nemá nic společného s politickou situací. Víte, pokud chceme žít v lepším světě, tak nemůžeme čekat, že ho pro nás zařídí někdo jiný. Já tvrdím, že posbírat rozházené papíry kolem koše v parku je mnohem přínosnější pocit, než psát petici na technické služby, že by měly lépe uklízet. Lidé si možná jen málo uvědomují svou odpovědnost sami za sebe. To už jsme zase zpátky u vzdělávání a výchovy. Ukažme svým dětem, že se staráme o okolní svět, a pak můžeme mít naději, že to bude lepší. ✕

DALIBOR DĚDEK (1957), ředitel a spoluzakladatel firmy Jablotron, se nejprve vyučil elektrikářem, pak si udělal maturitu a vystudoval Elektrotechnickou fakultu ČVUT Praha. Po promoci pracoval jako vývojář v Liazu Jablonec. V roce 1990 se třemi kamarády založil firmu Jablotron, z níž je dnes holding s obratem přesahujícím 2 miliardy korun. Mezi nejznámější výrobky Jablotronu patří velký mobilní telefon a zabezpečovací systémy. Dalibor Dědek je ženatý a má dvě děti. Rád jezdí na běžkách a na kole, baví ho číst sci-fi. Bydlí nedaleko Jablonce nad Nisou.

PROČ ELITY DÁVAJÍ?

TEXT: NADACE VIA, GRAFY: STEM

Výzkumný projekt Filantropie a české elity 2014, který pro Nadaci VIA provedla agentura STEM, přinesl zajímavé údaje o vztahu k dobročinnosti napříč populací. Výzkum se mimo jiné zaměřil na rozdíly v přístupu k filantropii mezi běžnou populací a elitami. Ukázal například, že v běžné populaci se za filantropa označuje 66% lidí, mezi elitami je takových lidí dokonce 90%.

Elity filantropii nejčastěji realizují prostřednictvím dárcovství peněz, poměrně často rovněž sdílením svého času nebo práce. Sdílení know-how a kontaktů je méně obvyklé, přesto jej využívá polovina elitních respondentů. Vyplynulo to mimo jiné z výzkumného projektu zpracovaného pro Nadaci VIA. V kategorii Veřejnost se jej zúčastnilo 1071 respondentů a v kategorii Elity 570 respondentů, kteří se pohybují v oblasti politiky, státní správy, akademické sféry, ekonomiky či kultury. Výzkum například ukázal, že ochota přispívat na jednotlivé oblasti dobročinnosti je mezi respondenty z řad elit vyšší, než v obecné populaci. Jedinou výjimkou jsou příspěvky na ochranu zvířat. U elit je to nejméně vyhledávaná oblast, kterou podporuje 18% z nich, u veřejnosti naopak třetí nejčastější s podporou 26%.

Oproti obecné populaci je u elit výrazně vyšší zájem o filantropii v oblasti kultury, vzdělání a výzkumu, dále také v oblasti místního rozvoje, humanitární pomoci ve světě, v sociálních službách a ochraně lidských práv. Srovnatelné jsou příspěvky na oběti živelných pohrom v ČR, byť u veřejnosti jde jednoznačně o oblast, na kterou se zaměřuje nejvíce lidí. Mezi elitami tato oblast patří mezi několik podobně podporovaných.

V kvalitativní části projektu často zaznělo, že je důležité, aby filantropie

byla „aktivní spoluúčastí“, „budováním vztahu“, nikoliv jen „pasivním dáváním“. Většina zástupců elit se profiluje jako „aktivní“: vybírají si, na co bude jejich příspěvek použit, a určili si oblast, na kterou se soustřeďují. Na druhé straně důsledná kontrola využití daru je stále menšinovým přístupem.

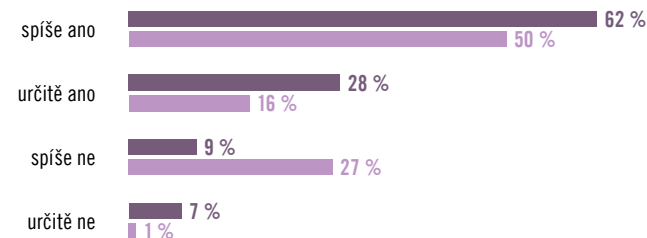
Dobročinnost jako povinnost

Filantropie vychází nejčastěji z morálních hodnot. Dobročinnost jako morální povinnost za nejdůležitější nebo druhý nejdůležitější motiv pro filantropii volila třipětinová většina představitelů elit. Druhým nejčastějším motivem elitních představitelů společnosti je pak snaha zlepšit svět kolem sebe. Důležitým stimulem k dobročinnosti je podle výsledků výzkumného projektu rovněž výzva k pomoci v konkrétní oblasti. V hloubkových rozhovorech pak byla popsána ještě jedna motivace významných filantropů, a to zvýšit svůj sociální kapitál nebo společenskou prestiž, případně zařadit se do určité referenční skupiny.

Mezi představiteli společenských elit je pak velmi nízký podíl těch, kteří se domnívají, že neziskové organizace zneužívají svěšené prostředky. Mezi veřejností však tento názor zastává jen mírně nadpoloviční většina občanů.

ZA FILANTROPY SE POVAŽUJE JEDNOZNAČNÁ VĚTŠINA PŘEDSTAVITELŮ ELIT A DVOUTŘETINOVÁ VĚTŠINA SPOLEČNOSTI

„Řekl(a) byste o sobě, že jste filantrop, člověk, který pomáhá druhým?“

■ ELITY ■ VEŘEJNOST

PODÍL ELIT NA DAROVÁNÍ PENĚZ JE VÝRAZNĚ VYŠŠÍ NEŽ U VEŘEJNOSTI, DVOUTŘETINOVÁ VĚTŠINA ELIT PŘÍSPÍVÁ ROČNĚ V ŘÁDU NĚKOLIKA TISÍČ KČ A VÍCE

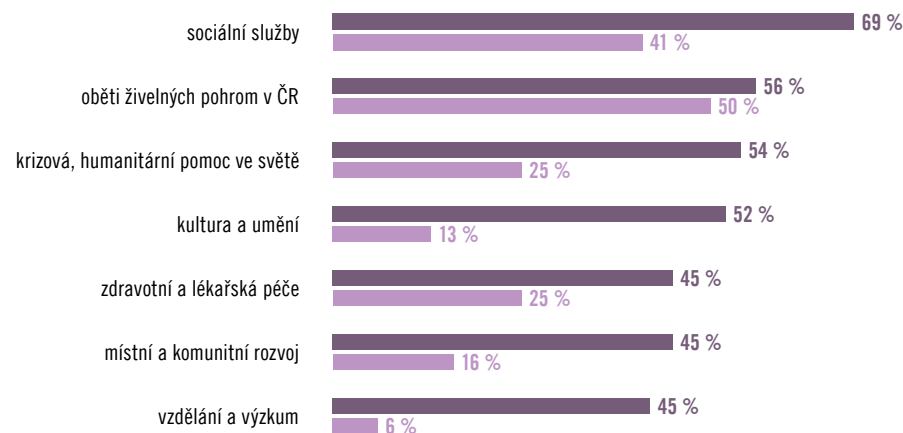
„Který z následujících popisů nejvíce vystihuje Vaši osobní situaci ohledně dárcovství peněz na dobročinné, veřejně prospěšné účely?“

■ ELITY ■ VEŘEJNOST

NEJČASTĚJI PREFEROVANÉ OBLASTI FILANTROPICKÝCH AKTIVIT ZE STRANY ELIT VE SROVNÁNÍ S VEŘEJNOSTÍ

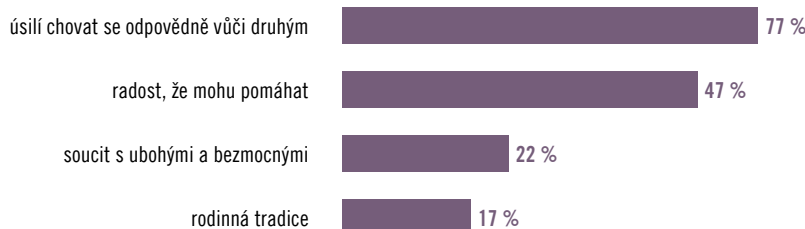
„Sdělte nám laskavě, zda přispíváte, ať už penězi či prací, na následující dobročinné účely.“

■ ELITY ■ VEŘEJNOST

**K FILANTROPII PŘEDSTAVITELE ELIT PŘIVEDLO PŘEDEVŠÍM ÚSILÍ
CHOVAT SE ODPOVĚDNĚ VŮČI DRUHÝM A RADOST, ŽE MOHOU POMÁHAT**

„Co nejvíce utvářelo Váš postoj k veřejně prospěšným, filantropickým aktivitám. Z nabídnutého výčtu vyberte dvě nejdůležitější okolnosti.“

FILANTROPIE SE STÁVÁ PŘIROZENOU SOUČÁSTÍ ŽIVOTA

10

Lidi spadající do nejvyšší příjmové kategorie lze skutečně označit za dárcce nejen nejštedřejší, ale také nejochotnější a nejčastější je přesvědčená Marie Hladká z Centra pro výzkum neziskového sektoru.

Dá se nějak jednoduše popsat, jak se změnil přístup Čechů k dárcovství a filantropii za posledních dvacet let? Můj osobní názor je, že přístup veřejnosti jde ruku v ruce s otázkami výchovy k filantropii, či rozmachem transparentnosti. Společnost se stále významněji setkává s projevy filantropie, ať již prostřednictvím médií, neziskových organizací, či CSR aktivit. Stejně tak stále masivnější rozvoj nástrojů certifikace, značek kvality či etických kodexů vede k pozitivnějšímu vnímání potřeb společnosti. Filantropie se tak postupně krůček po krůčku stává přirozenou součástí života jedince.

Co rozhoduje o tom, jestli se z člověka stane dárcce?

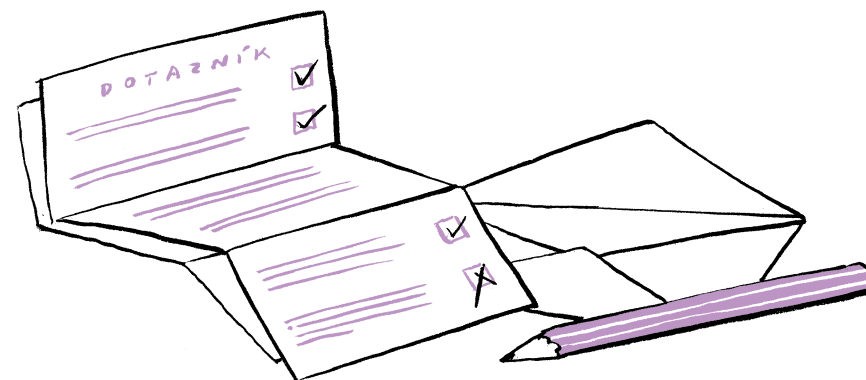
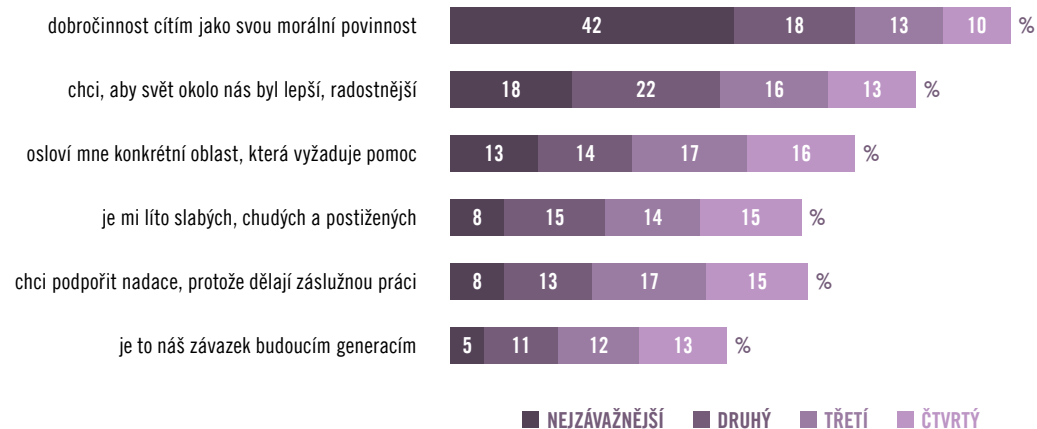
Motivace lidského chování představuje komplikovanou výzkumnou oblast. Existuje mnoho faktorů, které mají, či mohou mít vliv na poskytnutí daru.

Tyto faktory jsou předurčeny jednak vnitřními pohnutkami, tedy motivy, ale také proměnnými, které jsou dané a víceméně neovlivnitelné. Tyto proměnné jsou dány prostředím, ve kterém žijeme, vyrůstáme a dostáváme se do vzájemného vztahu s procesem darování. Z posledního provedeného výzkumu CVNS je zřejmé, že velký vliv sehrávají nejen socio-demografické ukazatele, jako je například výše příjmu, či věk, ale také motivační vzorce, zda naše jednání vychází z altruistických či egoistických pohnutek. Způsoby, jak myslíme, co cítíme, jaké jsou naše hodnoty, co aktem darování získáváme, tedy dobrý pocit, reputaci, úlevu svědomí a další.

Dárcovství a filantropie se očekává převážně u bohatších lidí, podnikatelů. Jak rozšířené skutečně je u této sociální skupiny?

DOBROČINNOST JAKO MORÁLNÍ POVINNOST ELIT

„Pro dobročinnost, filantropii mají lidé různé motivy. Co je pro Vás to hlavní, nejdůležitější, když byste na něco daroval(a) peníze, čas nebo práci? Který z uvedených důvodů je pro Vás nejzávažnější, který je druhý, třetí a čtvrtý v pořadí?“

11

Velmi podstatné při zjišťování „úrovně“ dárcovství v naší společnosti je konkrétní stanovení výzkumné otázky. Chování jakého dárcce nás zajímá? Ve svém posledním výzkumu se zaměřuji na tři typy dárců, a to nejochotnější, nejštedřejší a nejčastější. Při porovnání ochoty, míry a frekvence darování se ukazuje, že výsledky mohou být rozdílné. Dárci nejochotnější nemusí být dárci nejštedřejšími. Dárci pravidelní nemusí být dárci nejochotnějšími. Dárci nejštedřejší nemusí být dárci pravidelní. Pokud bych vztáhla výsledky konkrétně k výši

příjmu jednotlivce, lidi spadající do nejvyšší příjmové kategorie lze skutečně označit za dárcce nejen nejštedřejší ve smyslu, že dávají nejvíce, ale také za nejochotnější a nejčastější.

Máte představu jak se bude vyvíjet přístup obyvatel ČR k dárcovství a filantropii obecně?

V zemích s nepřerušovanou tradicí filantropie se roční soukromé dary pohybují kolem 2–2,3 % HDP. V České republice se roční dary pohybují kolem 0,2 % HDP, takže potenciál růstu je velký.

CENTRUM PRO VÝZKUM NEZISKOVÉHO SEKTORU (CVNS) se profiluje jako interdisciplinární centrum výzkumu a studia neziskového sektoru a občanské společnosti, jako místo dialogu teorie s praxí a vzdělávací pracoviště zaměřené na další vzdělávání studentů a mladých vědeckých pracovníků. CVNS například zkoumá stav a rozvoj neziskového sektoru a občanské společnosti, zpracovává expertní stanoviska, diskusní dokumenty a strategické návrhy pro veřejnou a politickou debatu.

NEMOŽNÁ MOŽNOST

LIBOR KRATOCHVÍLA

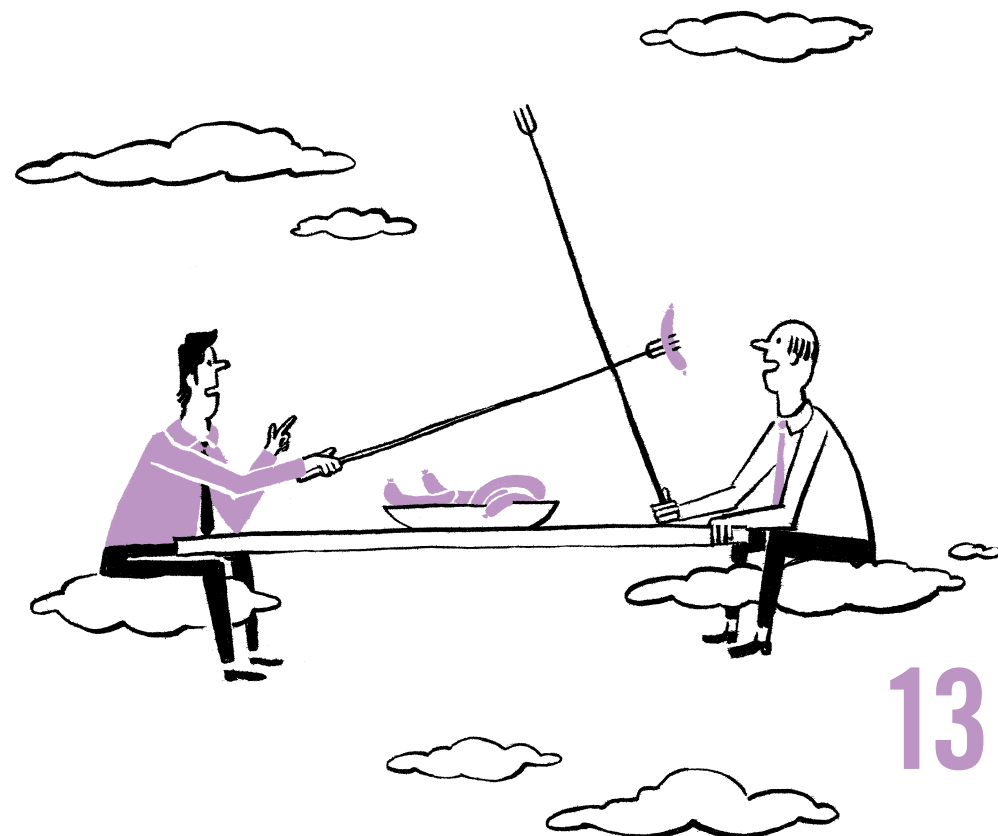
Nedávno jsme s přáteli na začátku roku hovořili o tom, jak všechno rychle plyne. Zazněla tam jedna z nejkrásnějších definic času od Jana Wericha: „Čas si lidé vymysleli, aby věděli od kdy do kdy a co za to.“ Shodli jsme se, že se všichni na tomto světě prodíráme v čase od narození do zesnutí a za naše úsilí dozajista něco obdržíme.

Moudří staří Řekové měli pro čas dva výrazy. První z nich chronos, jako obvykle plynoucí čas, kdy jíme, pracujeme či spíme a má podobu hodinek, které odpočítávají vteřiny. Druhý se jmenuje kairos a je to čas mimořádný, kdy se narodí dítě, založíme firmu či přežijeme infarkt, a má podobu kompasu, jenž nám v životě ukazuje směr. Kairos bývá ztělesněn jako mladý muž s bujnou kšticí vlasů, které zakrývají jeho tvář. Nevíme tedy přesně, jak tento mimořádný mladík vypadá, ale naším úkolem, jak praví přísloví, je tuto svou příležitost (čas) chytit za pačesy.

Jedním z pilířů, na kterém až doposud stála naše civilizace, je dobročinnost, tedy činění dobra. To může mít samozřejmě mnoho odstínů, ale nejsytější se jeho barva dnes projevuje v dávání peněz. Jistý orientální příběh vypráví, že po smrti si na onen svět vezmeme jen ty peníze, které jsme darovali. Za ně si pak koupíme jídlo. V nebi i v pekle probíhá stejná hostina. Lidé sedí kolem stolů a nabírají si lahůdky vidličkami, které měří jeden metr. Jsou příliš dlouhé na to, aby se s nimi člověk najedl sám. V pekle každý host hladoví. V nebi se každý učí krmit člověka, který sedí naproti, a tak se všichni najedí. Úkolem není zbavit se svého hladu, ale nasytit druhého, a tak být sám nasycen. Tolik teoretický příběh

o čase vsutku mimořádném, ve kterém se daří darování, jenž zachraňuje. Můžeme se pousmát a říci, je-li v poselství o vidličkách pravdivé, je úžasné, není-li to pravda, je skvěle vymyšleno. Ano, štedrost tvoří podstatnou složku jakéhokoliv duchovního života, protože odráží uvědomování si vzájemné provázanosti všech.

U nás v Rychlebských horách jsme se o tom nedávno prakticky přesvědčili a to i díky příběhu, který už zavál čas a zapomnění. Za druhé světové války bylo na Jesenicku internováno asi šest tisíc válečných zajatců ze čtyř států, z nichž se velká část nedožila osvobození. V roce 2012 se postupně začala rodit myšlenka postavit jim moderní památník, který by byl zároveň i kostelíkem, a díky němu by se osudy a jména vojáků nepropadly do úplného zapomnění. Založili jsme spolek Kostelík v horách (ve složení dělník, učitelka, důchodkyně, herec, žena v domácnosti, studentka a kněz), získali pozemek a byli úplně bez prostředků. Architekt ze sousedního údolí nám zdarma věnoval projekt kostelíku a odhadl náklady na stavbu částkou přes dva miliony. Polil nás studený pot, tolik peněz přece v době hospodářské krize, v jednom z nejchudších regionů České republiky a za situace, kdy preference církve jsou skoro na nule, přece nemůžeme nikdy sehnat. Ovšem naprosto a šťastně jsme se zmýlili. Naše prozření zahájil starosta obce, který přišel a věnoval nám půlmilionové startovné. Šance, která se nebude opakovat, řekli jsme si, a začali stavět. Ukázalo se, že myšlenka nezapomenout na hrůzy války je neuvěřitelně nosná a dokáže spojit i zdánlivě nespojitelné.

13

Zanedlouho místní velmi úspěšná firma přidala další sumu a my měli již milion. A na vlastní kůži jsme začali poznávat pravdivost přísloví, že v horách jenom realisté věří na zázraky. Proud teď už drobných dárců se nezastavil, a přesně do roka, měsíce a do dne od začátku stavby bylo hotovo.

Od srpna 2014 je památník a kostelík od rána do večera přístupný všem kolemjdoucím. V nás se tím otevřela komnata důvěry v dobročinnost, v dárce, a v to že kairos (příležitost) se dá chytit za pačesy. Jsme totiž stvoření pro dávání a brání, je to zákon života a nejsme-li

obojí v jednom, tak se podobáme uschlému stromu.

P. S. Jednou v létě jsme šli s rodinou po cestě. Bylo to právě v čase úvah, zda postavit památník či nepostavit. Při-brzdilo u nás volvo místního hoteliéra, okénko se spustilo a pan podnikatel řekl: „Tak jsem slyšel, že tady budete stavět kostel. To je přece šílenství, to není možné.“ V duchu jsem si řekl, nesmím vědět, že je to nemožné, jinak nikdy nezačneme. Onen hoteliér posléze při stavbě pomohl, a hlavně nás naučil, že kompas často ukazuje směrem na nemožnou možnost. ✕

LIBOR KRATOCHVÍLA (1966) je pravoslavným knězem dvanáctým rokem. Předtím působil v armádě a poté jako historik v Muzeu Komenského v Přerově. Žije v Horní Lipové na Jesenicku, kde s přáteli založil spolek Kostelík v horách (www.kostelik.estranky.cz). S manželkou na samotě u lesa vychovává čtyři děti.

VTEŘINA POTÉ: DĚTI Z DOMOVŮ SOBĚ

TEXT: LEOŠ KYŠA, FOTO: ARCHIV VTEŘINY POTÉ

Děti v dětských domovech si údajně žijí jako příslušníci vyšší střední třídy. Dokud jsou v domově, mají téměř všechno, alespoň materiálně. Problém nastává v okamžiku, kdy se mají jako čerství dospělí postarat sami o sebe. Systém často selhává a mnohé z těchto dětí končí na ulici. Teď se děti z domovů samy rozhodly, že je na čase to změnit, a založily organizaci Vteřina poté.

Už sám název dává tušit, co je podstatou problému, který řeší. Ona „vteřina poté“ je příběhem mnoha dětí, které chtějí ze systému odejít, jakmile dovrší osmnácté narozeniny. Název vznikl díky jedné z členek, která čekala se zabalenými kufry, až odbije první vteřina její dospělosti, aby mohla za sebou navždy zavřít dveře dětského domova. „Tento název nám má připomínat, jak je důležité to, za co bojujeme, o čem to všechno vlastně je,“ říká tajemnice Vteřiny poté Andrea Šafařík Fridmanská, která jako jedna z mála nemá za sebou zkušenost dětského

domova. K organizaci se dostala jako učitelka angličtiny, když doučovala jednoho se zakládajících členů Vteřiny poté. Nadechnul jí nápad na vytvoření organizace, která by pomáhala dětem z dětských domovů v boji za jejich práva, podporovala komunikaci v domově, zvyšovala jejich sebedůvěru a pomáhala jim s přípravou na okamžik, kdy nadejde jejich osudová „vteřina poté“, a ony se budou muset postavit na vlastní nohy.

Slyšet hlasy dětí

Vteřina poté vznikla díky Daně Malé, ředitelce, o. s. Vhled – Centrum Sámovka. S ní se začali pravidelně potkávat pozdější zakládající členové a sdílet své příběhy, které zažívali v dětských domovech. Setkáváním věnovali téměř rok a půl. Během toho času zjistili, jak jsou jejich příběhy podobné a jak systém, ve kterém vyrůstali, nefungoval vždy správně. Proto se rozhodli o svých zkušenostech mluvit nahlas a pustili se do kampaně „Vzkazy v láhvi“, která vyvrcholila stejnojmenným happeningem. Jeho motto bylo: „Nenechte děti psát vzkazy do láhví – naslouchejte

Andrea Šafařík Fridmanská, tajemnice Vteřiny poté. Jeden z mála členů této nezávislé platformy, který si neprošel dětským domovem.

Dnes už má organizace dvanáct členů a poměrně širokou agendu, včetně jednání s příslušnými ministerstvy. Podstatnou aktivitou jsou ale stále výjezdy mezi děti žijící v dětských domovech.

jim.“ Chtěli tak poslat symbolický vzkaz zpět do systému institucionální péče, vzkaz o tom, jak se v něm jeho klienti mnohdy cítí. Po happeningu začalo být stále jasnější, že nejde pouze o osobní příběhy členů skupiny, ale jde o typickou zkušenost těch, kteří v dětských domovech žijí, a zažívají jejich každodenní realitu. Tak spatřila světlo světa Vteřina poté, platforma, která se snaží vyslyšet hlasy dětí a mladých z dětských domovů, a přenést je do míst, kde se rozhoduje o jejich životech, jako jsou třeba ministerstva práce a sociálních věcí či školství.

Organizace má dnes dvanáct členů, kteří většinou v dětském domově žili nebo stále ještě žijí. Jedním z nich je čtyřřadvacetiletý Radek Laci. Ihned po narození byl odebrán matce a do šesti let žil v dětském kojeneckém ústavu v Lounech. Pak putoval do Dětského domova v České Lípě, kde bydlí dodnes. Třiatřicetiletý Tomáš Valenta zase do tří let žil v bytě, který zároveň sloužil i jako varna drog. Jeho táta pil, máma brala drogy, a tak skončil v dětském domově. Důvody, proč se kdysi do dětského domova dostali, jsou různé, jedno ale mají mladí lidé z Vteřiny poté společné. Dokázali se v domově, často navzdory svému okolí, postavit na vlastní nohy a začít pomáhat ostatním s podobným osudem.

Každý nemusí být kuchař

„Poprvé jsem se setkal s Vteřinou poté na stipendijním víkendu pořádaném organizací Dějme dětem šanci, kde jsme se potkali s Radkem, který přednášel o projektech této organizace. Připadala mi jako sdružení, které má smysl,“ vzpomíná Tomáš Valenta. Po hodině povídání měl jasno, chtěl být součástí něčeho, co jako dítě vyrůstající v děčáku marně hledal. V organizaci dnes zastává funkci koordinátora vzdělávacích aktivit. Má na starosti mimo jiné výjezdy do dětských domovů. Ty jsou důležitou součástí práce Vteřiny poté. Díky nim se lidé z organizace setkávají s dětmi z dětských domovů, mohou přímo na místě řešit jejich problémy, stížnosti i přání. Pomáhají jim tak připravovat se na jejich vteřinu poté, co opustí dětský domov.

Jedním z problémů, které Tomáš a ostatní na výjezdech s dětmi řeší, je obecně malá sebeúcta a sebedůvěra dětí z domovů. „Jsou vychovávaní a směřováni k tomu, že jako děti z děčáku by měly vykonávat pouze jednodušší práce, a tedy nebýt moc ambiciózní při úvahách co studovat,“ vysvětluje Tomáš. Podle zkušeností Vteřiny poté představitelé domovů vedou své svěřence automaticky

15

16

Nahoře zleva: Alexandra Chludilová, redaktorka Vteřiny poté, Radek Laci, výkonný ředitel. Dole zleva: Michal Ďord, advocacy officer, a Ondřík Troiak, který má na starosti ekonomiku organizace.

k tomu, aby šli všichni na jedno učiliště, protože to tak pro ně bude jednodušší na organizaci. Nejčastější povolání pak bývá kuchař. „Jenže mnohé z těchto dětí mají na víc. My jim chceme ukázat, že dětský domov není handicap, který si s sebou musí táhnout po celý život. Svým vlastním příkladem jim chceme ukázat, že i s touto minulostí jde něco dokázat, jít si za něčím, čemu věříme a o čem sníme,“ říká s nadějí v hlase.

Přiznání dětských domovů

„Důvodů, proč děti z dětských domovů často končí na ulici, je mnoho. Nízká míra vzdělání, nedostatečná příprava

na odchod, špatná socio-ekonomická situace biologické rodiny, do které se děti často vrací, nedostatek pracovních příležitostí, jak pro sociálně vyloučené rodiny, tak jejich děti, diskriminace, absence sociálního a dostupného bydlení, a mnoho dalších,“ zamýšlí se Michal Ďord, který patří mezi čtyři původní zakladatele organizace. Dnes už v dětském domově nežije. Pracuje mimo jiné v nadaci Open Society Fund, kde vytváří a koordinuje stipendijní program pro romské vysokoškoláky. I on věří, že nadějí pro děti z dětských domovů je lepší vzdělání. „V tom je ale musí v dětském domově podporovat, a to se mnohdy neděje,“ konstatuje.

S dětmi z dětských domovů pracuje nejen na výjezdech. Jedním z nástrojů, který se Vteřině poté osvědčil, jsou

MY JIM CHCEME UKÁZAT, ŽE DĚTSKÝ DOMOV NENÍ HANDICAP, KTERÝ SI S SEBOU MUSÍ TÁHNOUT CELÝ ŽIVOT

Tomáš Valenta, člen organizace Vteřina poté

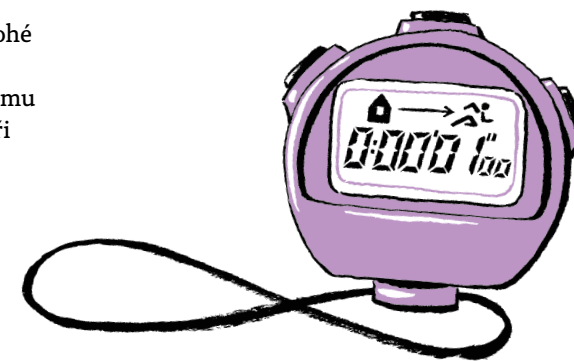
sociální sítě a zejména facebook. Pro děti z dětských domovů je to skvělý nástroj komunikace. Když ví, že na druhé straně jsou lidé se stejnou zkušeností jako oni, nebojí se otevřít a přijít s jakýmkoliv problémem. Jednou z platform na facebooku je například uzavřená skupina „Přiznání dětských domovů“, kam Michal občas přispívá.

Podílí se i na dalších činnostech Vteřiny poté, které mají změnit celkové právní a společenské prostředí, v němž se děti z dětských domovů pohybují. Organizace je zapojena do práce Výboru pro práva dítěte, fokusní skupině pro tvorbu Standardů pro zařízení ústavní a ochranné výchovy, v informační kampani Právo na dětství či v Platformě pro sociální bydlení. Již dnes tedy děti zasahují do systémových změn a upozorňují na nefunkčnost ústavní výchovy a její chyby. Samy přinášejí funkční systémová řešení. Koneckonců, vědí o problémech ústavní výchovy úplně všechno.

Individuální práce

Plánů mají děti z dětských domovů opravdu hodně. Už teď ale cítí, že mnohé změnilo k lepšímu. „Dostali jsme se do podvědomí dětí z domovů. Díky tomu se na nás obrací s prosbou o pomoc při

řešení svých situací,“ říká další ze zakladatelů devětatřicetiletý Ondřík Troiak. Myslí si, že děti z dětských domovů nejvíce potřebují individuální charakter výchovy. „Systematická práce s nimi musí začít ještě v domově, ale ne ve smyslu ‚musíš se učit‘. To nám říkal každý. Důležité je předat dovednosti, co a jak se učit, a hlavně znalosti a návyky, které jsou smysluplně využitelné. Vše pak směřovat k tomu, aby se z těchto dětí staly sebevědomé osobnosti, které si jsou vědomy svých práv a dokáží si je bránit,“ vysvětluje. Právě vědomí práv dětí a jejich obrana, jsou další témata, kterým se chce Vteřina poté do budoucna ještě více věnovat. „Jsme konečně prvními zástupci hlasu dítěte z dětského domova, o kterém bylo nesčetněkrát rozhodováno bez jeho názoru, takže se jen tak nevzdáme,“ říká rozhodně Radek Laci.

VTEŘINA POTÉ, Z. S. je nezávislou platformou pro práva dětí vyrůstající mimo rodinu. Jedná se o unikátní spolek, který je složen převážně z členů a členek, kteří vyrůstali v dětských domovech nebo jsou stále jejich klienty. Skupina podporuje koncept sociálního vývoje dítěte v jeho vlastní rodině, případně v rodině náhradní. Ústavní péči vnímá jako krajní alternativu, kterou by stát měl poskytovat potřebným pouze na dobu přechodnou, a ve formě co nejbližší rodinnému prostředí. Podporuje probíhající transformaci a deinstitucionalizaci systému náhradní péče a doufá, že v blízké budoucnosti bude vytvořena síť podpůrných služeb potřebných pro efektivitu a udržitelnost nového systému. Více informací lze nalézt na stránkách www.vterinapote.cz či www.facebook.com/VterinaPote.

DĚTI SAMETU PRO DĚTI DNEŠKA

TEXT: EVA VRÁNOVÁ, FOTO: ARCHIV

Darovat člověk nemusí jen peníze. Někdy postačí nápad a dostatek energie k jeho uskutečnění. Kniha Jána Simkaniče *Mé dětství v socialismu* obsahující vzpomínky na éru dávno minulou se stala bezesporu nejoriginálnějším neziskovým počinem loňského roku.

Proč jste se do tohoto projektu pustil? Na začátku to byl jen drobný nápad dát dohromady digitálně na web a do e-knihy vzpomínky pár přátel, když se začalo připomínat 25 let od Sametové revoluce. Ovšem vzbudilo to nečekaný ohlas. Přišla nabídka na tištěné vydání od nakladatelství BizBooks, a všechno dostalo úplně jiný rozměr.

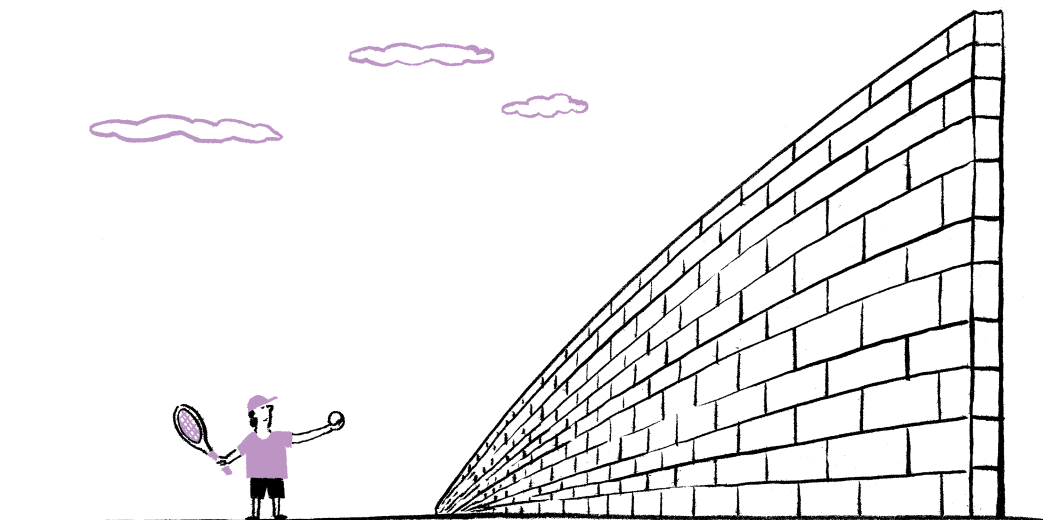
vyplácet. Naopak, když počet autorů narostl až k sedmdesáti, nedávalo zase smysl dělit případný zisk mezi tolik osob. Poskytnout tyto prostředky, jako větší sumu tam, kde budou pomáhat, se v tu chvíli ukázalo jako skvělá varianta, a knize to dodalo ještě větší smysl. Je třeba zdůraznit, že i vydavatelství BizBooks, které patří pod Albatros Media, se velkoryse vzdalo nároku na zisk, stejně jako distributoři e-knih Palmknihy.cz a eReading.cz, což přispělo k tomu, že výtěžek rostl relativně rychleji, než by bylo obvyklé u tradičních knih.

Teď, když má kniha takový úspěch, nemrzí vás, že jste se od začátku nerozhodl si zisk ponechat?

Já myslím, že všichni zúčastnění mají naopak o to větší radost, že pomohli vzniknout něčemu, co na charitativní účely umožnilo získat čtvrt milionu korun. Jasně, byl by za to skvělý mejdan, ale budeme doufat, že to těmto dětem pomůže víc. Ale vážně, pro nás všechny je právě tenhle výsledek velkou odměnou.

Jak jste si vybíral neziskové organizace, kterým půjdou peníze z prodeje knihy?

Říkal jsem si, že bude symbolické, když děti vyrůstající za socialismu pomůžou dětem, které to nemají jednoduché dnes. Tento základní filtr byl při výběru jasný. Pak jsem přes sociální sítě požádal o tipy na zajímavé a prospěšné organizace, a na základě těchto doporučení a webových prezentací jsem se probral zhruba

dvacítkou tipů. Z nich jsem vybral SOS dětské vesničky a Amaltheu Pardubice, které pomáhají ohroženým dětem, a Vteřinu poté, která se snaží zprostředkovat přání a práva dětí v ústavní péči, protože její členové za sebou mají stejnou životní zkušenost.

Kontrolujete nějak, co s prostředky z vašeho projektu udělají a jak je vynaloží?

Všechno je to čerstvé, takže žádná přesná domluva ještě neproběhla, ale mají mou plnou důvěru, že vědí sami nejlépe, jak mohou ty peníze efektivně pomoci.

Co byste poradil lidem, kteří se chtějí pustit do něčeho podobného? Jak dosáhnout, aby byl projekt opravdu úspěšný a pro někoho i něco vydělal?

Jestli mi příprava projektu *Mé dětství v socialismu* něco dala, pak přesvědčení, že je na světě spousta skvělých lidí, kteří vám rádi pomůžou, pokud vám uvěří, že vaše práce dává smysl a že vy sám pro ni děláte maximum. Důvěru ostatních si ale musíte zasloužit a nesmíte ji zklamat. Osvědčilo se mi, že když do něčeho jde člověk naplno, má velkou šanci najít pomoc v tu pravou chvíli a občas si vyslouží i kus nezbytného štěstí. ✕

Kniha *Mé dětství v socialismu* zaznamenala u čtenářů nevídaný úspěch a přinesla tak vybraným neziskovkám přes čtvrt milionu korun.

Proč jste se rozhodl, že jeho výtěžek půjde neziskovým organizacím?

Všichni autoři, včetně mě, to dělali bez jakéhokoliv nároku na honorář. Tím, že vše na začátku bylo koncipované jako můj osobní projekt bez velkých ambicí, jsem ani neměl z čeho autorské odměny

JÁN SIMKANIČ (1978) Publicista, výkonný ředitel společnosti Internet Info, mimo jiné duchovní otec ceny českého internetu Křišťálová Lupa a předseda výkonné rady Sdružení pro internetový rozvoj. Své občasně postřehy umísťuje na web Simindr.cz. Z vlastních příspěvků zabývajících se stavem české společnosti sestavil a vydal knihu *České nesvědomy*. Situaci soudobých médií popsal v esejí *Mediální revoluce*. U příležitosti 25. výročí sametové revoluce připravil vzpomínkový projekt *Mé dětství v socialismu*.

PRAOTEC ČESKÝCH MECENÁŠŮ

TEXT: LUDMILA HAMPLOVÁ

V jeho době byl každý bohatý člověk víceméně mecenášem. Patřilo to k dobré reputaci významných šlechticů. Jenže hrabě František Antonín Špork se ve své době vymykal nejen rozsahem svého mecenášství, ale často i směrem, kterým se jeho snahy upíraly.

Šporkové mezi šlechtu nepatřili dlouho. Jeho otec Jan pocházel z rodiny prostých sedláků. Udělal však zářivou kariéru v armádě, která tehdy snad jako jediná mohla splnit prostému člověku té doby „americký sen“. Jan Špork začínal v armádě jako bubeník a skončil coby významný generál, který si dobyl ostruhy nejen ve třicetileté válce, ale hlavně v boji s Turky. Za statečnost v bitvě u Mogersdorfu roku 1664 mu byl udělen dědičný hraběcí titul. Za dřívější zásluhy už získal panství v Lysé nad Labem, a navíc si jako voják vydobyl nemalou válečnou kořist. Když tak jeho syn František ve dvaadvaceti letech přebíral panství, měl rozhodně na čem stavět.

Spory o literaturu

Někdy se tvrdí, že František Antonín Špork trpěl komplexy kvůli tomu, že jej

stará šlechta nebrala kvůli jeho původu příliš vážně, tak se jí chtěl ve všem vyrovnat. Ať už to byla pravda či ne, hrabě Špork dokázal svou schopností spravovat majetek a zároveň ho rozumě využívat ve prospěch vědy, kultury, umění, ale i prostých lidí, veškerou císařskou šlechtu té doby zastínit. Bezesporu největším jeho přínosem bylo mecenášství tehdy významných umělců – sochaře Matyáše Bernarda Brauna, malíře Petra Brandla či básníka Johanna Christiana Günhera. Braun pro něj vytvořil úžasné sochy, které jsou považovány za vrchol českého barokního sochařství a dodnes je mohou lidé obdivovat v Kuksu či Lysé nad Labem. Kuks se za Šporka stal mekou německého divadla široko daleko a vliv tehdejší divadelní dílny pod Šporkovým patronátem se stal důležitou součástí dějin a vývoje evropského divadla.

Pozoruhodná byla i jeho činnost vydavatelská. V roce 1710 založil v Lysé nad Labem vlastní tiskárnu a mnoho knih z ní rozdával svým poddaným, aby se vzdělávali. Podle některých zdrojů vydal až dvě stě titulů. Mnohé z nich byly překlady z fancouzštiny. To byl ostatně jeden z důvodů jeho problémů s církví. Knihy neposílal k církevní cenzuře a jezuitům byly některé překlady trnem v oku. O dva roky později tak byla tiskárna uzavřena na samotný císařův

Díky portrétu Petra Brandla se nám dochovala tvář muže, který by se klidně mohl nazývat patronem českých mecenášů.

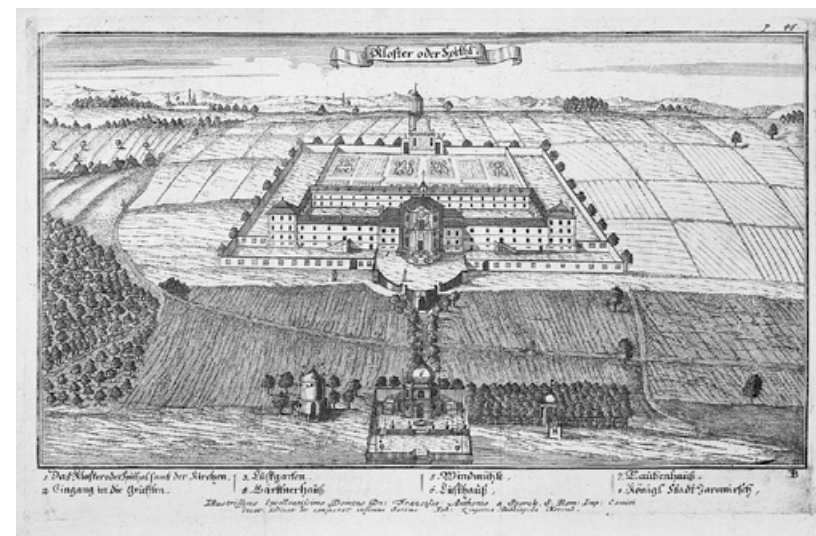
příkaz. V roce 1729 byla jeho kompletní knihovna zkonfiskována. Šlo o dvanáct plně naložených vozů. Zároveň s tím byl obviněn z kacířství. Nakonec vyvázl jen s pokutou a po letech zákazů a sporů se s jezuitou usmířil. Mnohé jeho knihy ale zůstaly zakázány. O to se postaral samotný Antonín Koniáš.

Lesní roh a přítel Bach

Velmi pokrokový byl jeho přístup k poddaným. Nejen že usiloval o to, aby se na jeho náklady vzdělávali a četli knihy, ale chránil je i před zlovůli úředníků. Například se stávalo, že pokud úředníci měli s poddanými jednání, zvali si je na neděli, aby nezanedbávali poddanskou práci. Neděle totiž byla jediným volným dnem. Špork tuto praxi tvrdě postihoval a zakázal. Úřední den nakázal, aby byl v sobotu a v neděli mohli lidé odpočívat. Zároveň dost dbal na ochranu sirotků, aby jim ještě jako dětem nebyl rozkraden majetek po rodičích, a také nechával rozdávat obilí chudým na svých panstvích. Byl při tom ovšem dost přísný. Obilí nedostávali ti, kdo programově v minulosti odmítali pracovat. Těm se pomoci nedostávalo.

FRANTIŠEK ANTONÍN ŠPORK (1662–1738) byl český šlechtic, významný mecenáš umění ve všech jeho podobách, a také vydavatel a bouřlivák.

Ve své tiskárně vydával tehdejší cenzurou neschválené knihy. Mnohé z nich byly proto jezuiti zabaveny a zakázány. Staral se o své poddané nad tehdy obvyklou míru a Špitální nadace, kterou založil, skončila až po druhé světové válce. Do Čech zavedl lesní roh. Podle některých informací koketoval se svobodným zednářstvím i jansenismem, morálně přísnou katolickou naukou, která měla velké nároky na mravní život věřících, což ale její následovníky vedlo ke kritice tehdejší církevní praxe.

Špitál v Kuksu na dobové rytině z roku 1712.

Pro chudé také založil Špitální nadaci hraběte Františka Antonína Šporka. Fungovat začala ale až po jeho smrti, respektive přesně rok po jeho úmrtí, kdy její existenci potvrdil osobně císař. Nadace měla na starosti špitál, který byl určen pro sto nemocných mužů bez majetku, kteří kromě péče a jídla dostávali i ošacení. Časem se nadace ujali Milosrdní bratři. Nadace mimochodem fungovala až do roku 1949, kdy ji definitivně zrušili komunisté.

Nakonec zmiňme i Šporkovo angažmá v hudbě. Například založil loveckou kapelu a Šporkův přínos hudbě ocenil i Johann Sebastian Bach, se kterým podle všeho vedli čistou korespondenci. Bach například poslal rukopisnou kopii partitury Sanctus ze své Mše h moll Šporkovi do Lysé nad Labem. Špork ale hlavně přivezl do Čech lesní roh a umění na ně hrát. Své dva myslivce nechal hře na lesní roh vyučit v Paříži a zavedl jejich užívání během honů. Od té doby tak lesní roh patří neodmyslitelně k české myslivecké tradici.

NÁROD SOBĚ (A JEŠTĚDU)

Horský hotel Ještěd se pomalu vrací do své bývalé krásy. Pomůže tomu i veřejná sbírka, která překonala očekávání organizátorů. Ta proběhla počátkem roku na webu Katalyzátor a byla určena na obnovu hotelového baru Avion. Cílová částka 130 tisíc korun byla díky štědrosti drobných dárců překonána dlouho před uzavřením sbírky, které bylo naplánováno na konec března. Bar tak bude vybaven ještě lépe, než organizátoři doufali.

Za akcí stojí spolek Ještěd 73, který se snaží o obnovu hotelu Ještěd tak, aby vypadal jako v době svého otevření právě v roce 1973. Už se například podařilo zrenovovat obelisk Rohanův kámen a zrekonstruovat hotelový salonek. Díky sbírce teď dojde také na obnovení původního vybavení baru Avion, do kterého zamíří repliky originálních barových židlí, křesel a podsvícených kulatých stolků. Drobní donátoři mohli přispět různě. Třeba částkou 500 Kč, za niž získali plakát s technickým nákresem pro výrobu repliky původního barového stolku na Ještědu od akademického architekta Otakara Binara. Ten nejvelkorysejší donátor, který daroval částku 38 500 Kč, za niž se pořídí replika původního barového stolku, se pak bude moci pyšnit štítkem se svým jménem právě na tomto stolku.

22

VYBAV SI BAR

PODPORUJTE TALENTY

MICHAL HORÁČEK (1952) je textař, básník, producent, spisovatel, novinář a antropolog. Ze studia na Fakultě sociálních věd a publicistiky Univerzity Karlovy byl v roce 1974 na zásah Státní bezpečnosti vyloučen a následně internován ve vazební věznici v Ruzyni. Důvodem bylo padělání souhlasu SSM na žádosti o výjezd do USA. Po propuštění vystřídal různá zaměstnání. Mimo jiné myl nádobí a také byl plavčíkem. Publikovat v Československu začal až v roce 1984 v časopise Mladý svět. V létě 1989 spoluzakládal MOST, občanskou iniciativu, která si kladla za cíl zprostředkování komunikace mezi vládou a disidentem. Po revoluci založil sázkovou společnost Fortuna, kterou v roce 2004 prodal.

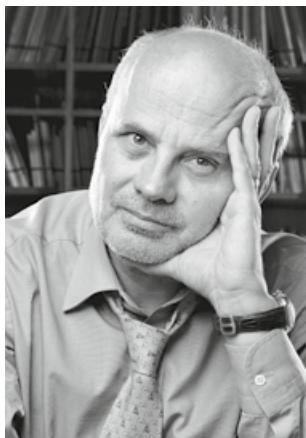

Foto: Ondřej Hošt

1. V čem spočívá umění darovat?

Ve vědomí, že všechny úspěchy – jakkoli podložené přemýšlením a úsilím – jsou podmíněny i přízní *Štěstěny*. Mnozí lidé, přestože jsou ochotni usilovat o naplnění vytčených cílů, takovou přízeň nepoznali, a těm by ti šťastnější měli jejich handicap alespoň částečně kompenzovat. To i proto, že nikdo nežijeme sám nebo jen v úzkém kruhu rodiny a přátel, ale v širší pospolitosti. Aby takové společenství bylo opravdu pospolité, a tedy mělo svůj smysl, je nutné se o to přičinit obdarováváním.

2. Děláte něco, co vám nepřináší materiální zisk a nesouvisí to s vaší rodinou?

Už léta nedělám vůbec nic, co by mi přinášelo materiální zisk. Naopak, věnuji se projektům finančně vesměs ztrátovým, hlavně uměleckým. Kromě vlastních projektů ovšem podporuji i ty, kteří si sami pomoci nemohou, zejména lidem na vozíčcích nebo nemocným dětem.

3. Vzpomenete si, kdy jste něco takového udělal poprvé a proč?

Kdy, už nevím, a proč, jsem vysvětlil.

4. Která oblast filantropie je vám blízká?

Podpora postižených, kteří se bez ní neobejdou. A mezi nimi nejraději podporuji ty, kteří usilují o vzdělání.

5. Jaký by měl být vztah mezi filantropickými aktivitami a státem?

Nejlépe žádný. Filantropie je pěkná tím, že vychází ze svobodného rozhodnutí.

6. Měli bychom o filantropii mluvit?

Ano. Příklady táhnou.

7. Myslíte si, že mecenáši a filantropové si svou činností vykupují svědomí?

To je otázka z nějaké ultralevičácké příručky? Připouští totiž, že sám majetek je nemorální, a proto má být předmětem špatného svědomí. Já si rozhodně nic nevykupuji, protože špatné svědomí nemám.

8. Kdo nebo co rozhoduje o tom, kam nasměrujete svůj čas, peníze a energii?

Přetlak, který nutí uměleckého tvůrce tvořit.

9. Kdybyste měl neomezené množství prostředků a volného času, na co byste se zaměřil?

Na podporu českého talentu. Žádný lepší „přírodní zdroj“ ve své vnitrozemské a na přírodní zdroje chudé zemi nemáme. Co máme, jsou nadaní lidé, a těm je nutné pomoci nejen v jejich, ale hlavně v našem zájmu.

24

UMĚNÍ DAROVAT

THE ART OF GIVING

ČTVRTLETNÍK PRO OBNOVU
ČESKÉ FILANTROPIE

12 / JARO 2015

Vydává Nadace VIA, Jelení 195/9, 118 00 Praha 1
 Redakční rada Jan Barta, Václav Dejčmar,
 Miroslav Motejlek, Marek Šálek, Jiří Bárta
 Šéfredaktor Leoš Kyša
 Grafická úprava Tomáš Brichcín, Robert V. Novák
 Jazyková redakce Ludmila Hamplová
 Externí spolupráce Nora Grundová, Filip Saiver,
 Jana Ciglerová, Lenka Tréglová
 Produkce Tereza Skálová
 Ilustrace Jan Laštovička
 Tisk Indigoprint

Vaše náměty a připomínky zasílejte na e-mail:
umenidarovat@nadacevia.cz
 ISSN 1805-4390, ev. č. MK ČR E 20786
 Neprodejné

www.nadacevia.cz, www.umenidarovat.cz

**ČASOPIS UMĚNÍ DAROVAT VYCHÁZÍ DÍKY PODPOŘE
DONA HAMERA, MARKY BEDNAR, JANA BARTY A VÁCLAVA DEJČMARA.**